

Lada Tudor

KAKO SAM SE KORISTILA TELEVIZIJSKIM FILMOVIMA U NASTAVI ENGLESKOG JEZIKA

U toku svog rada u školi stekla sam iskustvo koliko je teško navesti učenike na slobodan razgovor na stranom jeziku — u mom slučaju na engleskom jeziku.

Pokušavala sam napustiti, u određenoj fazi, imitaciju konverzacije i započeti s pravom. Međutim, za razgovor je potrebno dvoje. Moji učenici nisu pokazali spremnost da se uključe u razgovor. Pokušavala sam smišljati teme koje »mladi« vole. Osjetila sam kako se izlažem velikom riziku da im postanem smiješnom, da sve postane nalik tome »kako odrasli zamišljaju svijet malog Ivica«. Idućim potezom pokušala sam navesti ih da oni načnu teme koje njih zanimaju (s obzirom na to da su to gimnazijalci). No i tu nije bilo dovoljno podrške. Dvoje, troje, četvero u razredu bili su voljni da učestvuju, a ostali su se pravili nevješti.

Bila sam sigurna da su u toku mog rada s njima stekli dovoljnu sposobnost izražavanja na engleskom jeziku kako bi mogli svoje misli izraziti na tom jeziku i svojim riječima. I tako, tragajući za osvježanjem i poboljšanjem nastave engleskog jezika (kao i gl. pred.) u gimnaziji, došla sam na ideju da u nastavu uvedem televizijski program.

Međutim, u to doba, iz tehničkih razloga nisam imala mogućnosti da pratim s učenicima ma kakav školski TV-program. No, nisam se obeshrabrila. Prihvatila sam se onog što mi je trenutačno bilo dostupno, a to je bio večernji TV-program: filmovi, TV-drame, TV-serije.

S prvim sam pokušajima već otkrila da je zamisao posve dobra. Filmovi na večernjem TV-programu, među kojima su npr. i THE HATFUL OF RAIN, WHATEVER HAPPENED TO BABY JANE, BECKET itd., itd., pružili su mi izvanrednu priliku da s učenicima pronađem zajedničku temu od obostranog interesa. Interes je širog otvorio vrata pokušajima, a kasnije i nastojanjima da izraze svoje mišljenje o filmu, o liku, o moralu, o suvremenosti itd.

Ipak, nešto je i tu bilo manjkavo. Ispostavilo se, naime, da svi učenici, s obzirom na njihovu dob, nisu bili tako oduševljeni TV-gledaoci. Radije su subotom i nedjeljom odlazili u kino s društvom negoli ostajali kod kuće sami uz TV-prijemnike.

Stoga sam pokušala odabirati samo ono što je doista bilo izuzetno popularno, pa su to pratili svi, gotovo bez izuzetka. Tako sam se prihvatila TV-serija: kao THE FORSYTE SAGA, THE BOODENBROOKS, PORTRAIT OF A LADY, DAKTARI, THE INVADERS i PEYTON PLACE.

Sve te serije imale su jednu zajedničku i bitnu crtu za moj rad: velik interes učenika. Izbor tematike, izvanredni glumci, napetost zapleta i raspleta, moralno-etički problemi privukli su učenike upravo kao i ostale gledaoce u Hrvatskoj — i njima nije više bilo ni nametljivo ni odbojno da pričaju o tim serijama na satu engleskog jezika — na engleskom.

Interesantno je da je svaka od tih serija obrađivala drugačiji problem, u drugičijoj se sredini odvijala radnja, glumci su bili različiti, ali uspjeh — isti. Znači, da takva tematika zaista zanima i privlači mlade ljude, a izbor glumaca nipošto nije beznačajan činilac i ne treba se zavaravati izjavama kako su gimnazijalci »vrlo mladi« ili »posve zreli i ogrubjeli u civilizaciji«. Istina je negdje između toga.

U početnom, gotovo pokusnom radu sa serijom THE FORSYTE SAGA, otkrila sam da su učenici bili veoma skloni raspravama o uvjetima života i moralnom kodeksu tog za njih tako »davnog doba«, jer je to za njih imalo posebnog, gotovo romantičnog čara; ali raspre o moralnim principima sa suprotstavljenim današnjim nazorima vrlo su ih zanimala. Željeli su znati kakvim se riječima na engleskom jeziku mogu izraziti te neopipljive, delikatne osobine što se svakodnevno javljaju u čovjeku i njegovu odnosu prema drugima. Njihova želja bila je jamstvo da će to pamtiti i koristiti.

PORTRAIT OF A LADY i THE BOODENBROOKS otkrili su mi da žele raspravljati o stvarnoj ili prividnoj emancipaciji žena. I to vrlo žučno.

DAKTARI mi je otkrila nešto posve novo. Emisija je bila namijenjena dječjem nedjeljnom programu. Ali razroki lav CLARENCE i njegova vragoljasta prijateljica JUDY osvojili su srca učenika. Možda stoga što je u toj emisiji bio zastupljen onaj isti pristup životu kao i u svijetu filmova Walt Disneya. Svijet istine i mašte i smijeha — i pun dobrote prema čovjeku. Meni je ta serija omogućila da s učenicima porazgovorim o životu izvan grada, udaljenom od civilizacije, o životinjama, lovu, dresuri životinja itd.

Pored ostalih pokušaja, moj prvi pravi uspjeh bila je serija »OSVAJAJČI« (THE INVADERS). Okoristila sam se prilikom što je ta serija bila krajnje popularna ne samo širom Hrvatske već i Jugoslavije. Svi su »ludovali« za tom serijom i učenici su u tome imali osnovni stimulans. Tema nipošto nije bila zanemarujući činilac. Misterioznost svemira, kao i činjenica da smo svi svjesni toga da se u skoroj budućnosti nešto tome nalik doista i može desiti svima nama na Zemlji, pojačava šarm serije. Izbor glumaca je također veoma važan te mi je šarmantan lik Davida Vincenta bio od velike pomoći.

I tako, odlučivši se za seriju, zamolila sam učenike da je redovito prate, što su oni i bez toga radili. Svjesna sam činjenice da su oni u toku emisije pratili tekst prijevoda, ali to sam smatrala nebitnom činjenicom. Oni nisu mogli ništa zapisivati, te su se nužno i isključivo morali oslanjati na pamćenje, a svoje misli mogli su iznositi samo svojim riječima.

Razgovor sam u razredu započinjala pojedinačnim pitanjima kojima sam nastojala postići obnavljanje cjelovitosti događaja prikazanih u prethodnoj emisiji. Zatim bi nekoliko učenika, zasebice, objedinili sve te ideje u cjelovit prikaz emisije u obliku priče. Nakon toga bi pojedinačnim pitanjima potakla diskusiju o karakterima pojedinih likova, o moralnim i estetskim normama. Kako bih što više forsirala uporabu vremena, slaganja vremena, kondicionalnih rečenica itd., poticala sam razgovor o nagađanjima što bi se bilo desilo u seriji da su se događaji odvijali u izmijenjenim uvjetima. Time su se učenici više koncentrirali na to što će reći negoli kako to reći bez greške. U želji da što bolje izraze svoje misli učenici su sami postavljali pitanja u pogledu leksika, idioma i fraza, gramatičkih formi i oblika, što je odražavalo njihov interes. Bilježili su i riječi i nova gramatička objašnjenja — i pamtili ih.

Ja osobno duboko vjerujem u činjenicu da je neobično važno da se učenici ne plaše otvoriti usta i progovoriti na stranom jeziku, pa makar i s greškama. Ako učenici ne govore sve dok ne sroče savršeno pravilnu rečenicu, profesor nije u stanju da otkrije u čemu će oni griješiti onda kada se jednom odluče da slobodno i svojim riječima izraze svoje misli. Profesor u tom slučaju ne može niti ocijeniti ono što pojedinom učeniku čini teškoću.

Drugi sam uspjeh postigla uporabom serije »PEYTON PLACE«. Znam da su mnogi kritičari ocijenili seriju kao »bezvrijednu melodramu koju gledaju domaćece«, no uprkos svemu i ta serija bila je neodoljivo popularna širom zemlje. Tema svaki-

dašnjeg života i ispreplitanja sudbina ljudskih života kao i šarmantni glumci postigli su ono što je meni bilo veoma važno: interes publike, tj. učenika. I tako sam povećavala 20 minuta ili čitav sat diskusiji o Peyton Placeu.

Okoristila sam se pričom da im, u granicama mog znanja, objasnim sistem anglosaksonskog zakonodavstva, da ih upoznam s procedurom suđenja. Govorila sam im o poroti, o porotnicima, o pravnicima, o izboru porotnika, o vijećanju porote, o pravorijeku, o načinu otvaranja i zatvaranja procesa, o polaganju zakletve, o svjedocima, o ustaljenim frazama kojima se advokati obraćaju sucu, jedni drugima, kakvim se jezičnim formulama služe kada prosvjeduju u toku suđenja, o gradiranju kriminalnog čina itd. Odgovarajući na njihova pitanja, govorila sam im i o svijetu bolnice, liječničke etike, sudske medicine itd.

Ja sam ih navodila na razgovor, poticala njihova pitanja, a na moju radost i iznenađenje oni su svesrdno bilježili svaku riječ, frazu ili objašnjenje. Bila sam uvjerenjena da će oni u idućim emisijama, i pored toga što će pratiti pisani prijevod, sada biti u stanju da zamijete i čuju one riječi ili jezične konstrukcije o kojima smo u razredu govorili. Pokazalo se da su moje pretpostavke točne i da su se učenici silno veselili što su sada oni razumjeli barem izvjestan dio serije koju su voljeli.

Pored svih ostalih argumenata što sam ih sama sebi navodila u prilog iskoštenja TV-programa u školi, povelala sam se još za jednim: moji učenici sposobni su da prate i razumiju sve što govorim, bez obzira na tempo govora. Međutim, duboko sam uvjerenjena da ne bi bili u stanju da isto tako prate izlaganje nekog drugog, makar se on služio istim leksikom i govornom brzinom. Učenici su se navikli čak i na moju boju glasa. Stoga sam željela da se njihov sluh izvježba i privikne da razabire i razumije i tuđi govor. Jedinu mogućnost za to vidjela sam u uvodnju TV-programa kao dopunskog dijela nastave.

Ohrabrena stečenim iskustvima ove godine odlučila sam da TV-emisije »SLIM JOHN« uvedem kao redovit dopunski dio nastave u II, III, IV razredu gimnazije (HVAR). Imam sreću što emisija pada otprilike u sredinu školskog sata, te imam 12—15 minuta na raspolaganju prije filma, a isto toliko otprilike nakon gledanja filma. Time mi je olakšana organizacija sata.

Prije početka emisije pojedinačnim pitanjima u razredu (čime obuhvatim sve učenike) potičem slobodnu konverzaciju u kojoj obnavljam događaje iznesene u prethodnoj emisiji. Zatim učenici gledaju film. Potom ponovo postavljam pitanja koja sadržavaju u sebi ponavljanje riječi i gramatičkih oblika, idiomi i fraza iznesenih u emisiji. Nakon toga, utvrdivši detalje iz emisije, pojedini učenici ispričaju sigurni tok radnje kao cjelinu, što je vrlo značajno, jer to stvara u učenicima osjećaj sigurnosti i ohrabrenja da su u stanju da takve događaje samostalno prepričaju na engleskom jeziku.

Tek nakon toga, posluživši se pričom kao okosnicom, širim njihov fond riječnika, pružam im one informacije s područja gramatike koje bi im mogle poslužiti da tu istu priču ispričaju još opširnije, bogatije. Primjereno razredu u kojem predajem, da bih s njima što bolje ali i bezbolnije uvježbala njima najteže gramatičke zadatke kao što su primjena pravila o slaganju vremena i kondicionalne rečenice, potičem diskusiju u tom smjeru postavljajući pitanja što oni misle da bi se moglo desiti da su se stvari odvijale u izmijenjenim okolnostima. U praksi se pokazalo da je interes za se stvarajući bio jači od straha i odbojnosti prema gramatičkim pravilima te je to očito pozitivna strana primjene TV-programa u školskoj nastavi. Učenici IV razreda rado su pisali sastave o toj temi.

Kada sam ispitivala učenike, primijetila sam da su bili nervozni i napeti, plašći se da će griješiti dok su odgovarali na pitanja vezana uz tekst u udžbeniku. Onog trena kada sam ležernim tonom postavila pitanja o karakterima iz emisije »Slim John«, širok osmijeh pojavio im se na licu i, očito pomislivši kako to ne ispitujem, posve su glatko pričali o emisiji. Znači da je emocionalni element vezan uz tu seriju snažan, čak snažniji od »straha« pred odgovaranjem gradiva. Emocionalno

vezivanje učenika za emisiju oslobađa ih sputanosti i stvara u njima želju da raspravljaju o temama koje su im bliske i zanimljive, što nije uvijek moguće postići tiskanom tekstovima u našim školskim udžbenicima.

Mada je emisija »Slim John« jednostavna u jezičnom pogledu, ona pruža mogućnosti maštovitom profesoru da je na svoj način obradi shodno uzrastu učenika. Jedini problem koji me muči jest što uraditi dogodne ako se na našem TV-programu opet pojavi isključivo »Slim John« u sadašnjem obliku. Možemo li ponovnim gledanjem emisije sačuvati onaj najdragocjeniji element TV-programa — čar novosti nepoznate priče koja pobuđuje interes učenika? Sumnjam. Današnji učenici nisu naivni ni priglupi. Oni bi mogli pokazivati pred profesorom interes za seriju, ali taj interes mogao bi biti i lažan: jer njima je 15, 16, 17, 18 godina i jasno je da će se okoristiti svakom prilikom koja im se pruža. Možda bi se mogle snimiti TV-serije s našim glumcima, vrhunskim, najpopularnijim, a tekst da sinhroniziraju oni kojima je engleski materinski jezik. Na taj način mogli bismo snimati o takvim temama koje zanimaju mlade ljude u školi, a mogli bi ih gradirati prema uzrastu i znanju. Kada bismo pored emisije »SLIM JOHN« imali još tri emisije (za II, III, IV razr.), one bi dostajale za čitavo razdoblje u gimnaziji i mogle bi se iskoristiti gotovo neograničeno vrijeme, jer bi učenici svakog razreda svake godine gledali drugu seriju, za njih novu, onu koja je podešena za njihov uzrast i znanje. Naravno, o novčanim pitanjima ja ne mogu govoriti. Međutim, seriju »PEYTON PLACE« otkupila su naša poduzeća, za reklamne svrhe, i kratko emitiranje reklama nikome nije ni smetalo niti naškodilo. Možda bi netko imao interesa i za prosvjetu.

Čar i šarm nepoznatog sadržaja TV-emisije naš je najdragocjeniji saveznik u osvježanju i proširenju, modernizaciji nastave stranog jezika.

Yvonne Vrhovac

PRIMJENA JEDNOG JEFTINOG VIZUELNOG SREDSTVA VLASTITE IZRADBE U NASTAVI STRANIH JEZIKA

Moderna nastava živih jezika posvećuje posebnu pažnju audio-vizuelnoj metodi. Iako je ta metoda učenicima zanimljivija od klasične, ipak je važno različitim modifikacijama vizuelnih pomagala održavati što viši stupanj pažnje i interesa učenika u razredu.

U ovom prikazu autor iznosi osobna iskustva s jednostavnom i jeftinom tehnikom koja se pokazala korisnom u radu s razredom. Opisat će jedan nastavni sat na kojem se služi dijazpozitivima vlastite izrade.¹

Modifikacija je korisna, jer zahtijeva minimum sredstava i opreme, a učenicima predstavlja malu zanimljivost. Nije potreban grafoprojektor ni skupa folija za njega; potreban je jedino projektor za dijazpozitive, nekoliko okvira za dijazpozitive, arak masna papira te masne olovke u nekoliko boja (flomasteri). Olovkama se na masnom papiru nacrtaju jednostavne sličice koje prikazuju scene iz teme koja se želi obraditi s učenicima. Sličice moraju biti veličine dijazpozitiva, kako bi pristajale u okvir.

Nastavni sat, koji ćemo prikazati kao primjer za primjenu modifikacije i dijazpozitiva vlastite izradbe, održava se u II razredu gimnazije s učenicima koji uče francuski kao drugi strani jezik. Učenici uče francuski drugu godinu, po udžbeniku Batušić-Montani »Parlons et lisons 1«, a u godinu i pol završili su 20 vježbi. Za sat je odabrana ova anegdota:

¹ Tehniku izradbe dijazpozitiva autor je vidio na seminaru održanom u *Internacionalnom pedagoškom centru* u Ševresu (Francuska).